

עם השנתון

הכרך העשרים, המורחב, של שנתון "שאנן" מוקדש לזכר יקירנו פרופ' אלתר חיים דב לנדאו הכהן ז"ל, חבר המועצה האקדמית העליונה במכללת שאנן. דברים לזכרו, בשם מוקיריו, כולנו, נושאים כאן חברינו פרופ' יחיאל פריש ופרופ' טליה הורוביץ.

מגוון הנושאים, הנידונים בכרך זה, ומרחב הכותבים, הנוטלים בו חלק, נמצאים מכבדים את אישיותו רבת-הפנים של דב האדם.

מקרא ופרשנותו

ד"ר ניסן אררט מבקש להוכיח, כי הקרב בין דוד לגולית בעמק האלה, התרחש בין **שוכה** אשר ליהודה, המצויה בח'רבת קאייפה; ובין **עזקה**, האתר המזוהה עם תל עזקה, שממול.

ד"ר אפרים זאגד טוען מתוך ההנחה, שבפירושי רש"י קיימות גרסאות של מקורותיו הרבניים – השונים מן הגרסה הקיימת בידינו היום – כי לא ניתן, בעיקרון, להחליט בוודאות מה הייתה גרסת המקור.

פרופ' ישעיהו מאורי חולק על דעת פרופ' נחמה ליבוביץ, שר' אברהם בקראט, בעל "ספר זכרון", תומך בגישתה. לדעתו, מטרתו הראשית של רש"י לפרש את המקרא כפשוטו, ולכן נמצא רש"י נעזר במדרש/באגדה – רק כאשר הפירוש, על דרך הפשט, עורר קושי בהבנת הכתוב.

פרופ' משה צפור טוען, כי מתוך עיון באופן שבו נזקק המקרא למילים המנחות "שמע" ו"מצא" ואחרות, מתברר, שיהודה מתוודה על פשע – אשר ה"מצרי" אינו יודע אודותיו: גניבתו של יוסף אחיהם ומכירתו לעבדות-עולם.

ד"ר יהודה שוורץ מצביע על השפעת עקרונות חופש, שוויון ואחוה – ילידי המהפכה הצרפתית – על פרשנים, בעת החדשה, בהתייחסותם אל הכתוב, העוסק ביובל, בויקרא כ"ה, י.

הגות יהודית

אברהם אוחיון טוען, כי מסדרם של הסיפורים, בסוגיה התלמודית בכתובות קה-קו, ניתן

ללמוד על הלוגיקה של העריכה התלמודית האומנותית – המונחית על-ידי שיקולים, שמעניקים משמעות נוספת לטקסט.

ד"ר לירון הוך בוחן את גישתם השונה של ר' שמעון בן צמח דוראן, ר' יוסף אלבו ודון יצחק אברבנאל לקבלה, תורת-הסוד והמיסטיקה – בזיקה להגות הפילוסופית.

הרב ד"ר יחיאל לאש מפקפק באפשרות להסתמך על סיפורי יוספוס – על אודות השימוש בגורלות בתקופתו – כדי להכריע בשאלת השימוש בהטלת-הגורל בדיני-נפשות.

ד"ר יהושפט נבו מצביע על המקום המרכזי, שתופס "הטבע", בהגותו של בעל "שפת אמת". כשם שהבורא הסתיר את מהותו במעבה הטבע (הפיזי), כך הוא הסתיר את נוכחותו בממד הזמן – השבת (המטפיזי).

ד"ר תרצה פריש עוסקת בשימור הזיכרון הקולקטיבי בעם ישראל לאורך-הדורות, כשהיא מתרכזת בחג-הפסח ובמשנתו של רבי יצחק אברבנאל.

פרופ' מיכה קליין מעלה שתי אפשרויות גאולוגיות להסבר שתי הצפות, המתוארות בגמרא ובמדרש – על יסוד כתובים במקרא: האחת 'מודל הצפות'; השנייה 'מודל הגל הצונמי'. האחרון מועדף על ידו.

פרופ' אהרן קלרמן בודק את שורשיהם הארצי-ישראליים והבבליים של שני השרשורים, שבברכה האחרונה של 'ברכת-חתנים' או 'שבע ברכות' ומה הביאם עד היום.

ספרות ואמנות

פרופ' ישראל רוזנסון וד"ר *סיגלית רוזמרין* מובילים את הקורא מן הגישות המובאות במדרשים, על אודות דמותו של איוב ותקופתו אל שירו של דן פגיס, הנושא בחובו מוטיב, החבוי בסדרת הדרשות על איוב בבבא בתרא.

ד"ר אסתר אזולאי מציעה אפשרות של עיון וקריאה אינטרטקסטואליים בין ספרות לאמנות הציור. ההדגמה: ספרו של עמוס עוז "פתאום בעומק היער" – אל מול ציוריו של מארק שאגאל, המובאים בספר הילדים של מייק ונציה ("מרק שאגאל: פגישה ראשונה עם גדולי האמנים בעולם").

פרופ' טליה הורוביץ דנה בזיקת שתי יצירות שונות, המתייחסות לספר יונה ולמאפייניו הסוגתיים: הראשונה – "ישן, אל תרדם" מאת ר' יהודה הלוי – פיוט הלכתי; השנייה – "יונה" מאת יעקב פיכמן – סונטה.

ד"ר אסתר מלחי מציינת, כי אף שניתן למצוא בספרות-הילדים-החרדית פתיחות לנושא בעלי-

החיים – עדיין קיימת שם רתיעה מלעסוק באורח חייהם של החיות; ונותר השימוש בהם כנושאי מסר חינוכי ומוסרי בלבד.

ד"ר עופרה מצוב-כהן דנה בתרומתם של קולות הנשים וכיצד הם מעוצבים – ברומן "כלה" של אורה אחימאיר; בנוסף היא מתייחסת לקולה של המספרת, ולנרטיב הנמסר מפה, כנציגת המאה העשרים ואחת.

ד"ר נרית צדרבוים מתייחסת ליצירתה של האמנית סיגל מאור, המוצגת בימים אלה במסגרת תערוכת יחיד, כדי להצביע על קשרים משמעותיים בעבודתה עם האמנות היהודית. תשומת-לב ניתנת לקשר בין טקסטים מילוליים לבין טקסטים וויזואליים.

הוראה ומחקר

ד"ר אסתר כלפון מנסה להגדיר את תחום החינוך החברתי, הפועל בבתי הספר כתחום בלתי-פורמלי במסגרת חינוכית פורמלית. לדעתה, שתי המערכות, הפועלות זו לצד זו, תורמות כאחד לעיצוב דמות הבוגר/ת בעולם הפוסט-מודרני.

ד"ר שרה כ"ץ ונירית קרסקו-וקנין הציבו במחקרן מטרה: לאבחן באמצעות מערך-מחקר-פעולה איכותי את החוללות העצמית לצייר – אצל ילד בגן-ילדים כדי לנסות לטפחה. מסקנות המחקר עשויות גם לשפר את עבודת הגננת.

ד"ר רחל מוגילבסקי חוקרת כאן את התנאים, שצריכים להתקיים, כדי להבטיח, שהמעבר ממשוואה נתונה אל משוואה חדשה – שמר על השקילות של המשוואות. חקר התנאים לשקילות מערכות משוואות ואי-שוויונים יופיע בהמשך.

ד"ר שפרה מישלוב בוחנת את ההבדלים בין עמדתו של הרב צבי-יהודה הכהן קוק ובין עמדת אביו, הרב אברהם-יצחק הכהן קוק – בדבר היחס הראוי להיות בין לימודי-התורה ללימודי-החול.

ד"ר עמיקם מרבך ממליץ לשחרר את המורה ואת התלמיד מן הפרדיגמה הליניארית הדכאנית של מחזור-הידע ולאמץ תפיסה ידידותית יותר, המזמינה את המורה לסייע לתלמיד לפלס את הדרך אל הידע בכוחות עצמו.

ד"ר דוד פרייברט מציג מחקר בתחום הגאומטרי, שמתאר תהליך מעגלי דו-כיווני של אינדוקצייה ודדוקצייה – המהווים כלים מרכזיים בכל חקירה מדעית.

ד"ר יעל שחור מבקשת לבדוק בשיטת מחקר איכותנית את הרכיב הערכי בהתפתחות המקצועית של סטודנטיות להוראה בשנתן הראשונה בעבודה – על יסוד 'יומני המסע' שנכתבו

במסגרת סדנת הסטאז'.

ד"ר דוד שניאור מציע להקים 'גינה מקראית', המורכבת מצמחים הנזכרים בתנ"ך. בדרך זו יכירו התלמידים – אגב עבודתם בגינה – את תכונות הצמחים המופיעים בטקסט המקראי.

פרופ' נסים דנה מראה כיצד הקוראן כמות-שהוא ובאופן שנתבאר על-ידי גדול פרשניו – מצביע על גבולות ארץ-ישראל: מנהר פרת ועד נהר מצרים.

פרופ' מיכאל מור מצביע על היצירתיות שבמתן אטימולוגיה עממית 'מוטעית' למושגים על-פי צורך השעה.

הכרך העשרים שלפנינו – על מגוון המאמרים שבו – אמור לעורר עניין אצל הקורא בנושאים 'מאתגרים'.

קריאה מהנה.

ד"ר ניסן אררט
עורך השנתון

לתשומת לבכם:

כל המאמרים המתפרסמים בשנתון – נגישים לכל באתר האינטרנט של מכללת "שאנן":
www.shaanan.ac.il תחת תפריט ההוצאה לאור, **שנתון כרך כ**

שנתון "lee" – תשע"ה – כרך כ